

'Wij waren werkers'

Maarten Sielcken (1962) zat van 1966-1980 op de Werkplaats Kindergemeenschap in Bilthoven. Hij leerde er naast de gebruikelijke schoolvakken ook timmeren, ramen zemen en koken.

'Zitten uw kinderen op de Werkplaats? O jee! Dat kregen de ouders van Maarten Sielcken geregeld te horen. 'De kinderen leerden er niks, die naam had het.' Toch hadden zijn ouders uit volle overtuiging voor deze school gekozen. De christelijke lagere school die veel dichterbij lag, was geen optie. 'Geen denken aan. Die vonden ze veel te streng. Het moest artistiek zijn en vrijheid geven. Dan kwam maar één school in aanmerking: de Werkplaats.'

Middenin de bossen van Bilthoven verwezenlijkten Kees en Betty Boeke vanaf 1926 een ideaal: ze bouwden een gemeenschap waar kinderen zij aan zij werkend met volwassenen konden leren. Hun gemeenschap was particulier, want het radicaal anarchistisch-pacifistische echtpaar wantrouwde de overheid en wilde er geen cent van aannemen. En ze noemden het geen school, maar werkplaats. Want Boeke wilde kinderen juist niet 'scholen', maar hun 'de gelegenheid geven door allerlei soorten werk zich naar hun eigen aard en aanleg te ontwikkelen'.

Toen Maarten in 1966 op school kwam, waren de Boekes al twaalf jaar weg, ontving de school gewoon overheids subsidie en leek het eigenlijk al een gewone school. Maar toch waaide de geest van Boeke er nog wel een beetje. 'Op school was iedereen gelijk. We noemden leraren bij de voornaam, het was je en jij. En net als in Boekes tijd heetten wij "werkers" en de leraren "medewerkers". Iedereen mocht ook overal over meepraten. Wij zaten bij rapportvergaderingen. Ik vond dat toen heel normaal.'

Werkplaatslied

Jaarlijks werd op de Stichtingsdag de vlag gehesen en zongen werkers en medewerkers samen het Stichtingslied en Werkplaatslied, nog door Kees Boeke zelf geschreven. Maarten herinnert zich er flarden van: 'Hou je van lichtende luchten... werk dan mee in de Werkplaats.' En elk schooljaar werd afgesloten met de 'hoofdplons'. 'Dan stonden er allemaal emmers water op het schoolplein en daar deed je je hoofd dan in om je weer helemaal fris te wassen en je hoofd weer helemaal leeg te maken.'

Maarten bewaart innige herinneringen aan de Werkplaats, waar hij zowel de kleuterschool, lagere als de middelbare school heeft doorlopen. 'Het was er heel warm en plezierig, echt mijn school. Wij van de Werkplaats, zo voelden we dat.'

Bijzonder aan de school was en is ook de ruimte: een keten van gebouwen met enorm veel grond eromheen, voor sportvelden, moestuinen, een

kinderboerderij met geitjes en Vlaamse reuzen, een grote speelplaats en dat alles genesteld tegen de bosrand. Anders dan in de tijd van Kees Boeke zat Maarten gewoon in de schoolbanken en leerde hij rekenen, taal en schrijven uit schoolboeken. 'In die zin was het een gewone school. Maar door die ruimte was er wel een aparte sfeer. We bleven ook vanaf de kleuterschool allemaal over. Er was een ritme van drie lange en twee korte dagen. Op woensdagmiddag waren wij dus niet vrij.' En ze hielden siësta. Maarten herinnert zich nog de rijen bedjes in de kleuterklas. De matjes of ruststoelen voor oudere kinderen staan hem niet meer bij. 'Wij speelden altijd buiten tijdens het overblijven.'

Ramen zemen

Naast de klas waren er de (letterlijke) werkplaatsen waar ze andere dingen leerden. 'Wij leerden figuurzagen en timmeren. En koken. In het begin koekjes en taartjes maken, maar op een gegeven moment kookten we ook mee met de lerarendiners. En ik heb leren breien, strijken en ramen zemen. Als ik dat aan leeftijdgenoten vertel, kijken ze me met grote ogen aan.'

Jongen of meisje, rijk of arm, iedereen deed alles. En altijd weer werd daarbij het verhaal over prinses Beatrix verteld die in de jaren veertig op de Werkplaats zat. 'Ze zei: "Ik ben prinses, ik doe die dingen niet." Maar ze kreeg te horen dat ook prinsesjes ramen moeten zemen. Iedereen is gelijk en iedereen zal alles doen.'

Stampen deden ze nooit. 'Topografie kregen we wel, maar als iemand vroeg waar Zwolle ligt, wisten we het niet. Ook geschiedenis ging veel meer over verhalen dan over jaartallen. Achteraf vind ik dat slecht, want jaartallen zijn toch ijkpunten om de geschiedenis te kunnen begrijpen.'

Op andere scholen ging het vast allemaal gestructureerder en leerde je wel goed spellen en ontleden. Maar dankzij de Werkplaats kreeg Maarten andere dingen. 'Wij leerden zelfredzaamheid, breder kijken en verbanden leggen. De Werkplaats heeft mij gevormd. De manier waarop ik in het leven sta en wat ik belangrijk vind - respect voor medemens, omgeving en milieu, verantwoordelijkheid nemen - komt uit de Werkplaats. Dat ik gewetensbezwaarde ben, kan ik helemaal herleiden tot de Werkplaats. Ik heb er nooit aan getwijfeld: ik ga het leger niet in. Dat waren de waarden en normen die in de schoolmuren zaten. Ze werden niet verteld, maar geleefd.' ■

Uit elk decennium interviewen Bea Ros en Peter Zonneberg een oud-leerling over de eerste leesles, ezelsbruggetjes en andere schoolherinneringen. Samen vertellen ze het verhaal over 100 jaar diversiteit en vrijheid van onderwijs dankzij artikel 23 van de Nederlandse grondwet. De interviews zullen in uitgebreide vorm worden gepubliceerd in een boek dat verschijnt in 2017.

